

64.974

RAAP-NOTITIE 974

**Plangebied Oranjelust 45-67 te
Voorburg**

Gemeente Leidschendam-Voorburg
Een archeologische begeleiding

RAAP

Postbus 1347

1000 BH AMSTERDAM

BIBLIOTHEEK

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Leidschendam-Voorburg

Titel: Plangebied Oranjestad 45-67 te Voorburg, gemeente Leidschendam-Voorburg; een archeologische begeleiding

Status: eindversie

Datum: januari 2005

Auteur: drs. P. Deunhouwer

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2004\ORVO\N0974-ORVO.doc

Projectcode: ORVO

Projectleider: drs. P. Deunhouwer

Projectmedewerker: drs. D.G. Bedeaux

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: niet van toepassing

Autorisatie: drs. C.M. Soonius

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2005

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Leidschendam-Voorburg heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in september 2003 een archeologische begeleiding uitgevoerd in verband met bodemsanerings-werkzaamheden op de plaats van de achtertuinen van Oranjelust 45 t/m 67 te Voorburg (gemeente Leidschendam-Voorburg). Deze begeleiding had tot doel bij deze werkzaamheden eventueel aangetroffen archeologische resten en andere sporen van cultuurhistorisch belang te documenteren.

Tijdens de archeologische begeleiding zijn geen archeologische resten van betekenis aangetroffen. Wel is ter hoogte van Oranjelust 53 de vulling van een oude kavelsloot aangesneden, waarvan de datering op basis van historisch kaartmateriaal terug gaat tot de 17e eeuw of vroeger. Hieruit kon echter geen dateerbaar materiaal worden verzameld.

In de bodem van het plangebied is binnen 1,0 m -Mv verspit strandwalzand aanwezig, dat wordt afgedekt door een sterk humeus ('vuil') zandig pakket, waarin zich veel 19e en 20e eeuwse materiaal bevindt. Dit is zeer waarschijnlijk afkomstig van een vuilnisbelt die direct ten noordoosten van Oranjelust aan het eind van de 19e eeuw aanwezig is geweest. Het afval is als egalisatie van het terrein gebruikt, direct voorafgaand aan de bouw van de wijk.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht en op verzoek van de gemeente Leidschendam-Voorburg heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op in september 2003 een archeologische begeleiding uitgevoerd van graafwerkzaamheden in het kader van een bodemsanering in plangebied Oranjelust. Het verzoek tot archeologische begeleiding is gedaan omdat uit een door de gemeente is uitgevoerd bureauonderzoek bleek dat bij de saneringswerkzaamheden mogelijk archeologische resten vanaf de Prehistorie tot en met de Nieuwe tijd zouden kunnen worden aangetroffen. Doel van de archeologische begeleiding was om eventueel bij deze werkzaamheden aangetroffen archeologische resten en andere sporen van cultuurhistorisch belang te documenteren.

1.2 Plangebied

Het plangebied betreft de achtertuinen van de panden Oranjelust 45 t/m 67 te Voorburg (gemeente Leidschendam-Voorburg) en de helft van de daarachter gelegen sloot. De totale oppervlakte beslaat circa 940 m² (figuur 1). Ten tijde van het onderzoek bestond het terrein deels uit tuinen behorend bij deze woningen en deels uit braakliggende stukken grond, waar direct voorafgaand aan het onderzoek verschillende schuren waren gesloopt.

Het plangebied staat kadastraal bekend als gemeente Voorburg, sectie E, nr. 7013. De gemeente Leidschendam-Voorburg is eigenaar van de grond. De centrale (RD)coördinaat is 84.780/ 454.030 (kaartblad 31G).

1.3 Onderzoekopzet en richtlijnen

De archeologische begeleiding is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA; Voorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001). Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Inleiding

Om de archeologische begeleiding zo effectief mogelijk te kunnen uitvoeren, is hieraan voorafgaand een bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij is onder meer historisch kaartmateriaal bestudeerd en is gebruik gemaakt van het historisch onderzoek dat door de gemeente Leidschendam-Voorburg is uitgevoerd (Van Rijn, 2001).

2.2 Geo(morfo)logisch, archeologisch en historisch-geografisch kader

In geo(morfo)logisch opzicht bevindt het grootste deel van Voorburg zich in een zone die deel uitmaakte van een voormalige kuststrook. In deze zone komen hoger gelegen strandwallen voor, waartussen zich lager gelegen strandvlakten bevinden. De vroegst bewaard gebleven strandwallen dateren uit circa 4000 voor Chr. en zijn als gevolg van sedimentaanvoer (zand), onder invloed van onder meer getijden en golfwerking, op circa 10 km ten oosten van de huidige kustlijn ontstaan. Onder invloed van de wind zijn hierop duinen gevormd: de zgn. 'Oude Duinen'. De strandwallen zijn in de bodem van de kuststrook van West-Nederland als vele kilometers lange en vaak enkele honderden meters brede zandbanken bewaard gebleven. Als gevolg van hun hoge (en droge) ligging boden zij vanaf het Neolithicum (de Late Steentijd) goede bewoningsmogelijkheden.

Uit de archeologische-geologische kaart van Den Haag (De Mulder, 1983) is op te maken dat het plangebied Oranjelust midden op de meest oostelijk gelegen, oudste strandwal ligt (figuur 2). Bijgevolg moet aan het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de bovengenoemde perioden worden toegekend. Op verschillende plaatsen in Voorburg zijn sporen van bewoning vanaf het Laat Neolithicum t/m de Middeleeuwen en Nieuwe tijd bekend. Op deze strandwal bevinden zich, direct ten zuiden van het plangebied, de belangrijkste wegen van Voorburg: de Parkweg en het Oosteinde; verder naar het noordoosten en zuidwesten resp. de Voorburgse Weg en de huidige Prinses Mariannelaan.

De lager gelegen, nattere strandvlakten raakten in de loop van de tijd opgevuld met klei en veen. Deze zones waren minder geschikt voor bewoning, maar hebben altijd goede mogelijkheden als weidegrond geboden. Direct ten noordwesten van plangebied Oranjelust bevindt zich de overgangszone van strand-

wal naar strandvlakte, ter hoogte van de huidige Laan van Haagvliet. Circa 50 m verder noordwestelijk en parallel hieraan bevindt zich de huidige Broeksloot, aan beide kanten begrensd door de Broekslootkade en Veenkade. Uit deze naamgeving is goed op te maken dat het oorspronkelijk om een lagergelegen en natter deel van het landschap gaat.

De Broeksloot staat al op de kaart van Cruquis uit 1712 aangegeven (Kruikius & Kruikius, 1977); de datering ervan gaat mogelijk terug tot de (Late) Middeleeuwen. Ook de huidige Parkweg, met zijn markante verloop, is op de kaart van Cruquis te herkennen als de *Achter Wech* (figuur 3). Op basis hiervan kan de positie van het plangebied op historisch kaartmateriaal goed worden verankerd. De huidige sloot die de noordoostelijke begrenzing van het plangebied vormt, is een oude kavelsloot waarvan de datering in ieder geval tot de 17e eeuw moet teruggaan. Aan de overzijde hiervan staat op de kaart van Cruquis een buitenplaats aangegeven: tuinen met waarschijnlijk een gebouw. Hier bevindt zich onder meer de huidige begraafplaats. Direct ten westen van het plangebied bevindt zich een andere, kleinere buitenplaats waarvan het huis op de kadastrale minuut van 1819 staat aangegeven als *Maison de Heldenburg* (figuur 4). Op de kaart van Cruquis en de kadastrale minuut staat ook een dwarsloot aangegeven die het plangebied doorsnijdt. Een deel van deze sloot is nog te zien op de kadastrale kaarten van 1875, 1900, 1917 en 1944. Waarschijnlijk is deze direct na de Tweede Wereldoorlog dichtgegooid.

Door de gemeente Leidschendam-Voorburg is in het kader van de saneringswerkzaamheden een historisch onderzoek naar het plangebied uitgevoerd (Van Rijn, 2001). Hierin wordt een gedetailleerd verslag gedaan van de ontwikkeling van Oranjelust en staat aangegeven dat de bovengenoemde dwarsloot ter hoogte van Oranjelust 53 aanwezig moet zijn (geweest). Direct achter de huizen van Oranjelust bevonden zich mogelijk tussen 1900 en 1911 tuinderijen: een zgn. 'Warmoezierderij'. Ook wordt in dit verslag melding gemaakt van een vuilnisbelt direct ten noordoosten van Oranjelust, achter de begraafplaats, die vanaf circa 1890 tot 1923 in gebruik is geweest.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens de grondwerkzaamheden samenhangend met de saneringswerkzaamheden in de tuinen van Oranjelust 45 t/m 67 is gedurende een aantal dagdelen een projectleider van RAAP aanwezig geweest, die het vrijgekomen vlak en de profielen heeft geïnspecteerd op de aanwezigheid van (mobiele) archeologische resten en eventuele grondsporen. Hiertoe zijn op verschillende plaatsen het vlak en de profielen handmatig opgeschoond ('geschaafd') en gefotografeerd. De onderzoeksbevindingen gaven geen aanleiding tot het maken van tekeningen of hoogtemetingen ten opzichte van NAP. De archeologische begeleiding is uitgevoerd in samenwerking met de Archeologische Werkgroep Leidschendam-Voorburg (AWLV).

3.2 Resultaten

De graafwerkzaamheden ten behoeve van de sanering bleven in diepte hoofdzakelijk beperkt tot de eerste meter onder maaiveld (-Mv) en zijn met name uitgevoerd in een strook direct langs de bestaande sloot en het achterpad langs de tuinen van Oranjelust 45 t/m 67 (figuur 1).

Bij de ontgraving van het achterpad tekenden zich in het vlak enkele recente grondsporen af, die zeer waarschijnlijk uit de 20e eeuw dateren (figuur 5). In het vlak bevonden zich, naast sintels en recent puin, verschillende roodgeglazuurde scherven uit de Nieuwe tijd (19e en 20e eeuw).

In het noordoostelijk deel van het plangebied (de tuinen) werd de bodem in het kader van de sanering tot circa 0,6 m -Mv (maximaal 1,0 m -Mv) ontgraven. Het hierbij vrijgekomen strandwalzand is op verschillende plekken opgeschaafd, waarbij geen archeologische resten zijn aangetroffen. Uit het profiel kon worden opgemaakt dat het strandwalzand op verschillende plaatsen is verspit. Uit interviews met de huidige bewoners bleek dat bekend is dat in het verleden veel zand is afgegraven ten behoeve van ophoging van het nabijgelegen kerkhof. Een eventueel archeologisch bodemarchief in (de top van) het strandwalzand zal hiermee definitief verloren zijn gegaan.

De vervuilde afdekkende laag die bij de sanering is afgevoerd, bestond uit donkerbruin, sterk humeus tot weinig zand. Hierin bevond zich uitzonderlijk veel 19e eeuwse materiaal, waaronder fragmenten aardewerk, porselein, flessen e.d. (figuur 6). Hieruit is geconcludeerd dat het terrein waarschijnlijk direct voor de aanleg van de wijk rond 1900 is geëgaliseerd met een laag stadsafval afkomstig van de vuilnisbelt direct ten noordoosten van Oranjelust.

Bij het plaatselijk verdiepen van de achtertuin van Oranjelust 53 is door de AWLV in het noordoost-profiel een slootvulling aangetroffen (figuur 7); de positie ervan wijst op een zijslot die al op de kaart van Cruquis staat aangegeven (figuur 3). Hieruit is geen dateerbaar materiaal verzameld.

4 Conclusies

Tijdens de archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden in het kader van de bodemsanering van de achtertuinen van Oranjelust 45 t/m 67 te Voorburg (gemeente Leidschendam-Voorburg) zijn geen archeologische resten van betekenis aangetroffen.

Wel is ter hoogte van Oranjelust 53 de vulling van een oude kavelsloot aangesneden, waarvan de datering op basis van historisch kaartmateriaal terug gaat tot de 17e eeuw of vroeger. Hieruit kon geen dateerbaar materiaal worden verzameld.

In de bodem van het plangebied is binnen 1,0 m -Mv verspit strandwalzand aanwezig; een deel hiervan is afgegraven ten behoeve van ophoging van het nabijgelegen kerkhof. Het strandwalzand wordt afgedekt door een sterk humeus ('vuil') zandig pakket, waarin zich veel materiaal uit de 19e en 20e eeuw bevindt. Dit is zeer waarschijnlijk afkomstig van een vuilnisbelt die direct ten noordoosten van Oranjelust aan het eind van de 19e eeuw aanwezig is geweest. Het afval is als egalisatie van het terrein gebruikt, direct voorafgaand aan de bouw van de wijk.

Literatuur

- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Kruikius, N. & J. Kruikius**, 1977 (1712). *'t Hooge Heemraedschap van Delflant*. Fascimile-uitgave van Caneletto, Alphen aan den Rijn.
- Mulder, E.F.J. de**, 1983. De boden van 's-Gravenhage. *Mededelingen Rijks Geologische Dienst, Vol 37-1*. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.
- Rijn, M. van**, 2001. *Historie Oranjelust 45 t/m 67 te Voorburg*. Bureau BMT, Gemeente Leidschendam-Voorburg.
- Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie**, 2001. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 2.0. Eindrapport van de Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag.

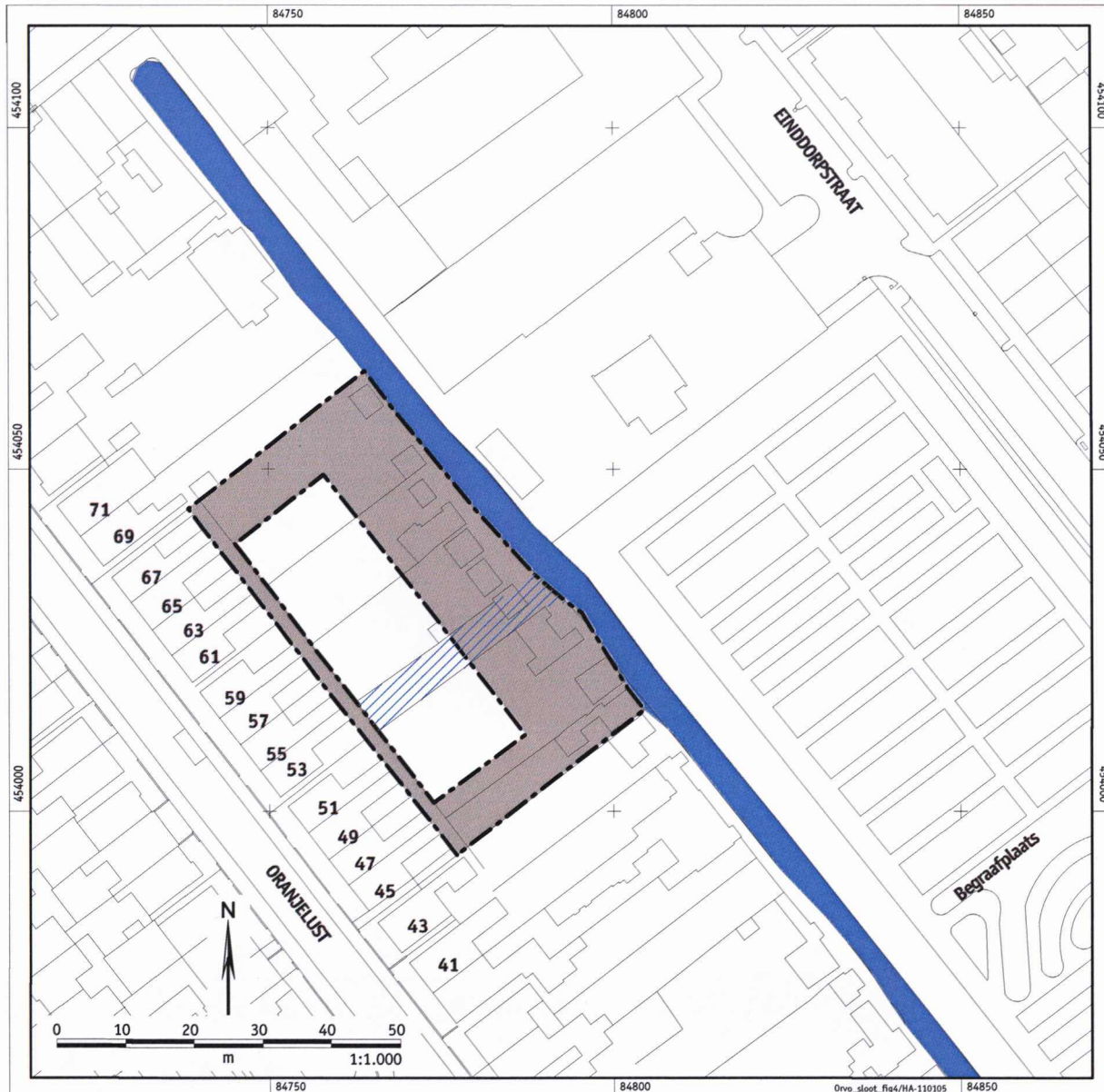
Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChologisch Informatie Systeem
AWLV	Archeologische Werkgroep Leidschendam-Voorburg
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
-Mv	beneden maaiveld
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Overzicht van figuren en tabellen

- Figuur 1.** Overzicht plangebied Oranjelust 45-67.
- Figuur 2.** Plangebied geprojecteerd op archeologische-geologisch kaart van Den Haag (De Mulder, 1983).
- Figuur 3.** Plangebied geprojecteerd op de kaart van Cruquius 1712 (Kruikius & Kruikius, 1977).
- Figuur 4.** Plangebied geprojecteerd op de kadastrale minuut uit 1832.
- Figuur 5.** Foto van 19e/20e eeuwse grondsporen in achterpad Oranjelust 45-67 (foto vanuit het zuidoosten).
- Figuur 6.** Foto van verzameld 19e eeuws stadsafval.
- Figuur 7.** Foto van greppelvulling ter hoogte van Oranjelust 53 (foto vanuit het zuidwesten).

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

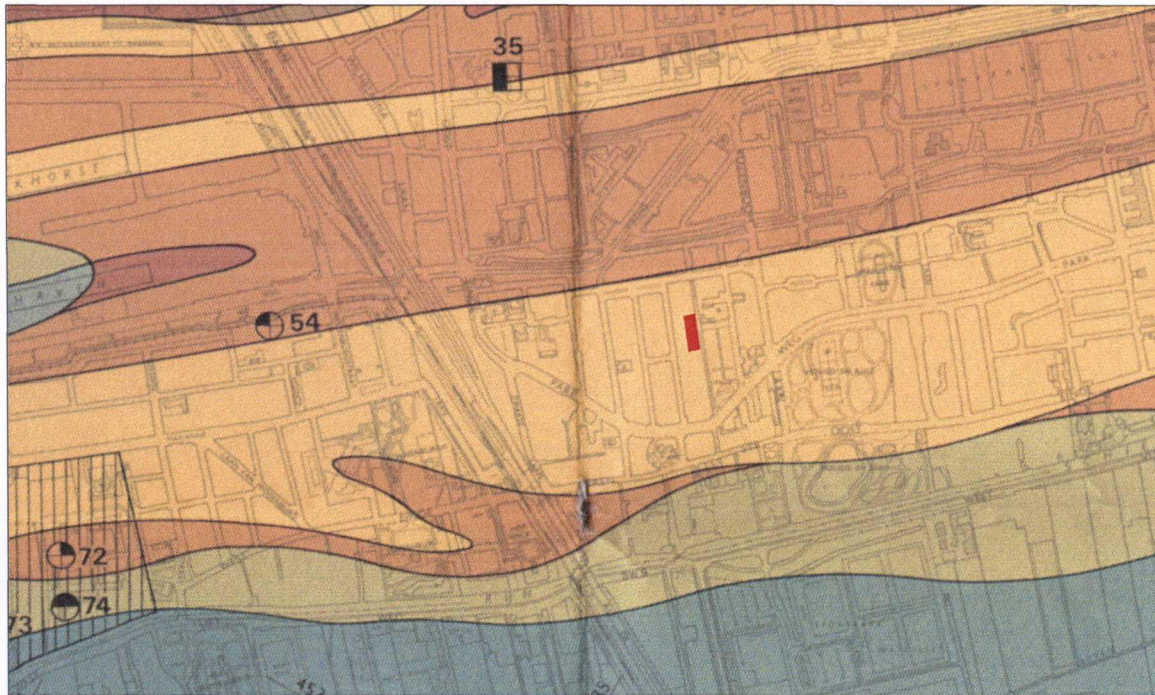
**Plangebied Oranjelust, Voorburg
Gemeente Leidschendam-Voorburg**

Overzicht archeologische begeleiding Oranjelust 45-67

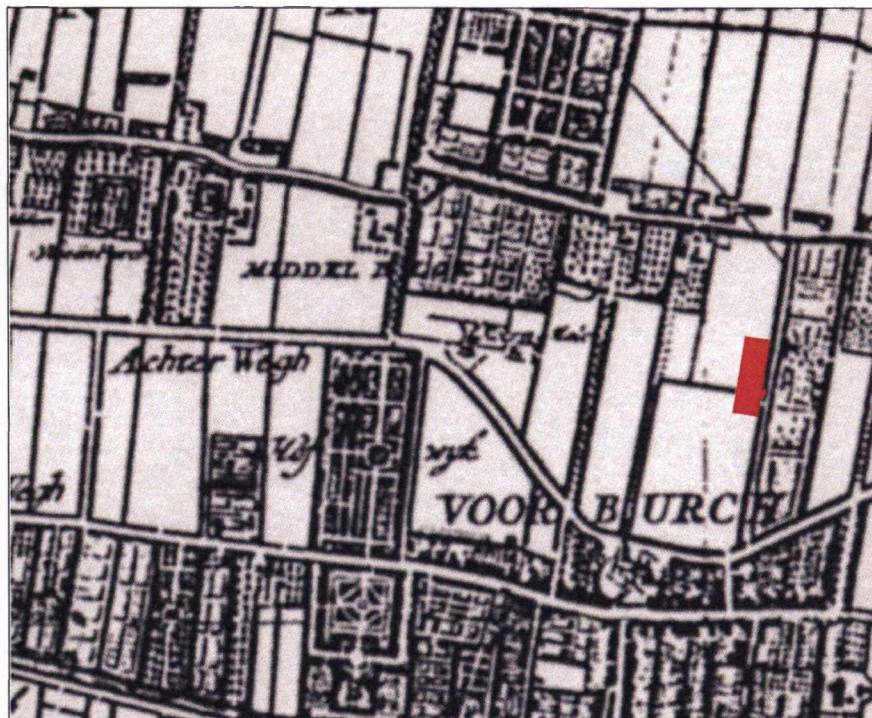
legenda

- oude kavelsloot
- ligging voormalige kavelsloot
- bodemsanering Oranjelust 45-67
- grens plangebied

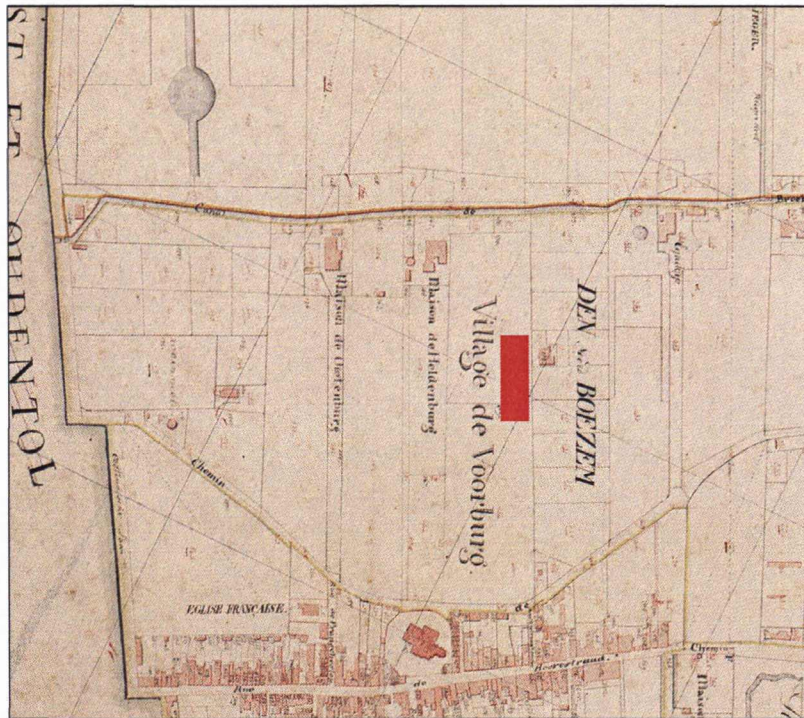
Figuur 1. Resultaten archeologische begeleiding.

Figuur 2. Plangebied geprojecteerd op archeologisch-geologische kaart van Den Haag (De Mulder, 1983).

Figuur 3. Plangebied geprojecteerd op de kaart van Cruquius 1712 (Kruikius & Kruikius, 1977).

Figuur 4. Plangebied geprojecteerd op de kadastrale minuut uit 1832.

Figuur 5. Foto van 19e/20e eeuwse grondsporen in achterpad Oranjelust 45-67 (foto vanuit het zuidoosten).

Figuur 6. Foto van verzameld 19e eeuwse stadsafval.

Figuur 7. Foto van greppelvulling ter hoogte van Oranjelust 53 (foto vanuit het zuidwesten).